

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК ХІІ. Ч. 43. НЬО ЙОРК І ДЖЕРЗІ СІТІ, п'ятниця, 2-го березня 1945. No. 43. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, March 2, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ П'ЯТЬ ЦЕНТИ ЗА ГРАНИЦЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Консу: ВЕрген 4-1016. 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРЕЗИДЕНТ СКЛАДАЄ ЗВІТ З КРИМСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПЕРЕД КОНГРЕСОМ

ВАШИНГТОН. — Після свого повороту до берегів Америки з конференції в Ялті на Кримі вівторок вечір 27. лютого, президент відбув коротку конференцію з газетярями і заповів що складе звіт із цієї подорожі перед обома палатами конгресу. Конгрес зібрався в четвер 1. березня в год. 12.30 в полудне, щоб стрінути президента й вислухати його помічень з конференції Трьох Потуг.

Покищо звісно, що Кримська Конференція прийняла деякі тайні постанови, які стануть звісними в свій час. Щодо подорожі президента, то він відбув її в частині кораблем, а в частині літаком. Він вилетів з Вашингтону 22. січня залізницею до пристані над Атлантийським океаном, звідси поплив війсьним кораблем до острова Мальти на Середземному морі, там стрівся з секретарем стейту Стетініусом і прем'єром Чорчилем. Після окремої конференції американських і британських знавців полетів літаком на Крим. По скінченню конференції в Ялті президент оглянув Севастополь на Кримі, а потім відлетів до Єгипту. Тут відбув конференцію з єгипетським королем Фаруком і етіопським королем Гайлі Селасі, а окремо з арабським королем Ібн Савд. Після конференції вступив президент на американський військовий корабель і поїхав до Альжиру. Тут відбув конференцію з американськими амбасадорами й генералами, а потім поплив морем через пролив Гібральтар. До Вашингтону прибув залізницею в середу 28. лютого. Тут насамперед взяв участь у похоронах свого приятеля ген. Ватсона, який помер на кораблі, коли вертався з президентом додому. Після двох найближчої праці президент склав собі вже двічі повороту додому.

АРМІЯ НЕ РОЗПУСТАТЬ ПІСЛЯ ПЕРЕМОГИ В ЕВРОПІ.

ВАШИНГТОН. — „Коли в Європі устануть бої, військовий департамент задумує кинути проти Японії кожного воїна та кожну частину воєнного вивантаження, що лише вдасться вжити проти Японії для припинення нашої перемоги. Це значить, що першенство в перевозі кораблями буде мати перевіз війська і матеріялів з Європи на Тихий океан. Це буде велетенське підприємство і воно мусить бути виконане з найбільшим успіхом, бо інакше ми заплатимо важку плату в людях“. — Таку заяву оприлюднив секретар війни Генрі Л. Стімсон, щоб розвіяти всякі пусті надії поширювані приватними людьми про скорий поворот воїнів.

ДОМАГАЮТЬСЯ ПІДВИШКИ ДЛЯ МАЙНЕРІВ ПО \$1.50 ДЕННО.

ВАШИНГТОН. — Президент Юнайтед Майн Воркерс оф Америка Джан Дж. Луїс у порозумінню з комісією способів своєї юнії готовий предложити власникам копалень м'якого вугілля при віднові контрактів додання, щоб майнерам підвищити плату пересічно \$1.15—\$1.50 денно. Підвишка не мала бути від години, щоб не порушувати угоди про стабілізацію плат упродовж війни. Зате мали б дати власники копалень на підставі так званої „граничної формули“, яка не обіймає властивої платні, але дозволяє на якийсь додаток зласки. Колиб перевести це додання в життя, тоді продукція тони вугілля коштуватиме 20—28 центів більше. Догадання обіймають цілу скалю різних доплат, а важну точку займає плата за дорогу до праці.

ПРИНЯЛИ ЗАКОНОПРОЄКТ ПРОТИ ВИРІЗНЮВАННЯ РАС І ВІР.

ОЛБЕНІ (Нью Йорк). — Стейтова асемблея прийняла 109 голосами проти 32 законопроект проти вирізнювання рас; вір і національного походження при припинанню до праці. Всякі спроби поробити в законопроекті додаткові зміни перепали. Стейтовий сенат має голосувати над цим законопроектом наступного тижня.

Законопроект постановляє, щоб створити постійну стейтову комісію з 5 людей, яка має судити випадки, коли якась підприємство не хоче прийняти або викине з роботи людину із її релігії, раси, національного походження або краски шкіри. За таке вирізнювання жде винувника грошева кара \$500 або тюрма 1 року. Не вільно буде теж юніям відмовляти права членства аплікантам за те, що вони належать до якоїсь релігії та раси. Законопроект виймає спід цієї постанови релігійні організації, домашню службу й корпорації не обчислені на зиск.

Злучені Держави гарантують оборону кожної американської держави впродовж теперішньої війни

МІСТО МЕКСИК. — Делегати Злучених Держав на Між-Американську Конференцію заперили всі інші держави обох Америк, що Злучені Держави поведуть всякі військові заходи, щоб оборонити незалежність і політичну самостійність кожної американської держави на випадок, як би одна американська держава напала війною на когось другу. Делегати заперили, що постарайся дістати на це згоду сенату Злучених Держав. Одне це зобов'язання важке лише на час тривання теперішньої війни. Колиб така гарантія мала бути продовжена, то це треба буде окремих переговорів і згоди сенату Злучених Держав.

Цю гарантію будуть називати Деклярацією з Чапултепек, бо теперішня конференція відбувається в давній мексиканській палаті Чапултепек.

У БРАЗИЛІЇ БУДУТЬ РОЗПИСАНІ ВИБОРИ НА ПРЕЗИДЕНТА

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. — Президент Хульо Варгас згодився на догадання свого кабінету, щоб розписати нові вибори на президента, послів до палати репрезентантів і до федеральної ради. Дня виборів ще не назначено, але це буде зроблене впродовж 90 днів. Вибори будуть переведені перший раз у 15. літа.

Теперішній президент прийшов до влади внаслідок перевороту 3. листопада 1930. р. Його попередник Вашингтон Люїс і нововибраний президент того часу Хуліо Престес пішли на вигнання. Від тоді Варгас панував як лагінний диктатор.

Щоби належно перевести вибори, президент видав додатковий виборчий закон. На його підставі вибори будуть загальні і можна буде голосувати безпосередно на президента. До цього вибирали президента Бразилії, а також і членів палати послів та федеральної ради окремі електори, вибрані загальним голосуванням.

ПІДПИСАНО НОВИЙ ЛЕНД-ЛІЗ ДЛЯ ФРАНЦІЇ

ВАШИНГТОН. — Нову умову про Ленд-Ліз Злучених Держав для Франції підписано у стейтовім департаменті. На підставі цього договору Франція дістане не лише матеріяли, потрібні для дальшого ведення війни, але теж і на відбудову краю після війни. Вартість нового Ленд-Лізу досягне висоти понад два з половиною біліони.

Тепер приготують ще новий Ленд-Ліз для Советів, вартості 6 біліонів.

Парламент піддержує Чорчила в польській справі

ЛОНДОН. — Не дивлячися на довшу критику рішень кримської конференції в польській справі з боку консервативних послів уряд Чорчила дістав при голосуванні вотум довіри 396 голосами проти 25.

Опозиція виступила проти внесення на вотум довіри; посол Петерик заявився тільки за те, аби висказати жаль сприводу польського рішення, бо воно мовляв відбирає територію одному з Аліантів проти постанов міждержавної угоди та засад Атлантийського Чартеру, а крім цього не гарантує визволенням державам права вибирати свій уряд вільними голосами, без натиску з боку посторонніх потуг. За цей внесок промовляв передусім самий внескодавець, котрий казав, що кримське рішення порушує британський гонор; він покликуювався при тому на польсько-британський угоди, які мовляв поломано в Ялті гейби вони були свистки паперу.

ІДЕН ПРИГАДУЄ ПОЛЯКАМ НАСИЛЬНЕ ЗАХОПЛЕННЯ ГАЛИЧИНИ

Консерватистам, що заявлялися за внесок Петерика, закидали противники, що консерватисти виходять не стільки з любови до Польщі, кільки з ненависти до Росії. Внаслідок цього дискусія зійшла на питання, чи можна довіряти Росії, що вона не буде вимушуватися в польській справі, як це вірить Чорчил.

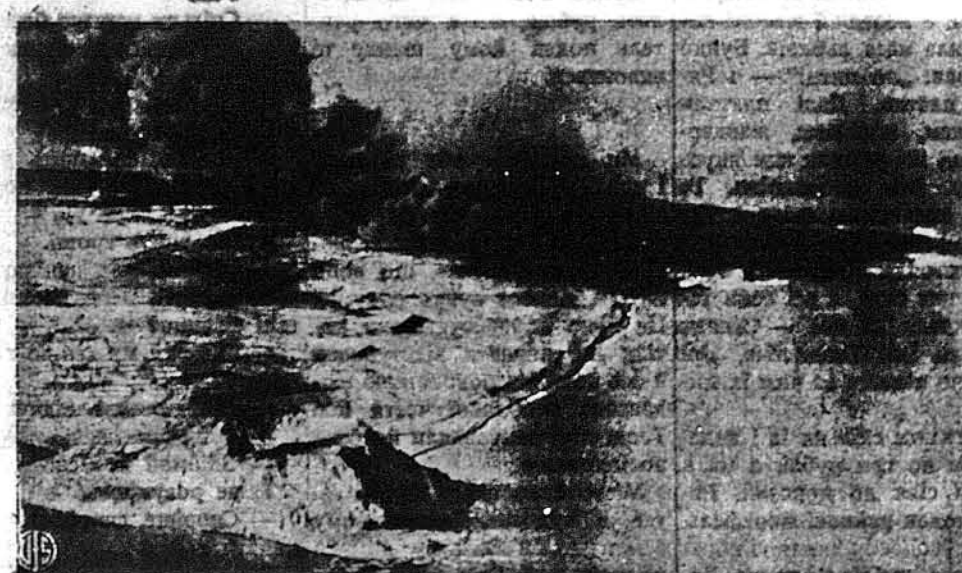
Головну промову в цій справі виголосив Антоні Іден, міністер заграничних справ, котрий переконував послів, що нова Польща без коритаря й без східних провінцій, у котрих більшість становить населення не-польських народів, буде сильніша, ніж стара Польща. Обороняючи передачу території на схід від Лінії Курзона Росії, Іден пригадав, що цей край ніколи й перед тим не хотів належати до Польщі. Критикам, що пригадували польсько-британську угоду, Іден заявив, що Британія зобов'язалася бути за відбудову Польщі, але не гарантувала передвоєнних границь для відбудованої Польщі.

РУМУНСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ЗРЕЗИГУНУВАВ

ЛОНДОН. — Прем'єр Румунії Радеску зрікся уряду під натиском безупинних ворожих демонстрацій у румунській столиці, що часто доводили до проливу крові.

До Бухаресту прибув советський вищекомісар заграничних справ Андрій Вишинський „для докладного розсліду справи на місці“.

Проти уряду Радеску підносили ворохобню партії лівого крила „Національного Демократичного Фронту“, закидуючи прем'єрові, що він не очистив свого уряду з фашистських впливів та не перевів обіцяної аграрної реформи. Прем'єрство здається перебере тепер представник опозиції, здається посол Петро Гроза.

ІВО ПІД УДАРАМИ АМЕРИКАНСЬКИХ БОМБЕРІВ. — Сцена, яку маємо перед собою, знята на острові Іво, де тільки гори і вулкани, скали і попід. Бачимо на переді вулкан Сурибачі, а подальшій смути диму, що покривають японські укріплення, що їх бомбардували американські летуни.

АМЕРИКАНСЬКІ ПОВЗИ 7 МИЛЬ ВІД КЕЛЬНА

ПАРИЖ. — Американські повзи проломали останню головну природну оборонну лінію на захід від Рену, коли вони перейшли в вівторок через ріку Ерфт по захопленій мості 7 миль від Кельна. На другий день вони вже били по зовнішніх оборонах Кельну з недалеких горбів і лісів.

Німецькі війська на західному фронті, тепер здружені між Американською Дев'ятою Армією й Канадською Першою Армією, відступають на східний берег ріки Рену, аби зайнятися обороною Рурщини. Канадський війська втіскаються в округу Візе-Ідем-Гохвальд, а Дев'ята Армія далі веде свою кампанію за добуття Мінхен-Гладбаху. Третя Армія окружає Трір, захоплюючи при тому різні менші міста.

Ці чотири альянтські армії забрали в лютім у полон коло 56,000 німецьких вояків.

РУРЩИНА ТЕРПИТЬ ВІД АЛІАНТСЬКИХ РЕЙДІВ.

ЛОНДОН. — Восьма Повітряна Сила вислала в середу свої літаки з Британії на атакування залізничних ярдів, поїздів і фабрик у Рурщині. Це був десятий день безперервних рейдів.

Вночі британські бомбардували Берлін.

ГЕБЕЛЬС ЗАКЛИКАЄ НІМЦІВ БОРОТИСЯ НА СМЕРТЬ.

ЛОНДОН. — Д-р Йозеф Гебельс, нацистичний міністер пропаганди, дався чути в довшому радіо-вому заклику до німецького народу. Поробив у ньому німцям різні обіцянки. Запевняв своїх слухачів, що не дивлячися на скорі посунення Червоної Армії та бомбардування західних Аліантів, що мовляв досягають просто нелюдських розмірів, Німеччина буде ставити опір до кінця, ба навіть відискає назад свої втрачені території. Він обіцяв німцям, що нацистичний уряд скріпить своє бомбардування Англії безлічотними літаками та що далі буде нищити альянтські кораблі підводними човнами.

Малював при тому Аліантів як засуджених на загибелі. Казав, що Англія гонить останками й майбутні покоління будуть колись проклинати Чорчила за те, що в своїй кровожадності довів Англію до такого стану, що вона нині втратила в Європі й в своїй власній імперії всяке значіння; він запевняв німців, що британські колонії хочуть покидати імперію, а канадські воїки дезертирують масово з армії. Він казав теж, що Америка аж стогне від воєнних утрат. Він називав альянтське воювання жорстокостями.

Притому Гебельс поробив у промові деякі замітні признання. Між іншим, що оборонні лінії проти Червоної Армії прибудомані були наборзі. Найзамітніше, що обіцявши німцям певну перемогу в війні, він закінчив промову запевненням, що нацистичні вожакі не стануть на суд Аліантів, бо, якби Німеччина війну програла, то це, мовляв, само собою розуміється, що „наші провідники перші підуть на почесну смерть“.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ІЗОЛУЄ ДАНИЦЬ.

ЛОНДОН. — Наступ Червоної Армії по Поморю поступав вперд. За вівторок боеві лінії посуналися 5 миль ближче до Балтики. Російські війська ізольовують тепер Даниці. Вони заняли місто Нойштетін, у котрому сходиться п'ять залізничних шляхів, та понад пів сотки інших місцевостей.

БІЛЬШЕ НІЖ ПОЛОВИНА ОСТРОВА ІВА ЗАНЯТА АМЕРИКАНЦЯМИ.

ГВАМ. — Американські моряки вже окупували більше ніж половину острова Іва. Вони розбили головні японські оборонні лінії та очистили з ворога всю центральну рівнину. Цей наступ досягнув уже третього летнища цього невеличкого острова.

Моряки, що воюють на острові Іва, кажуть, що найбільшим їх природним ворогом є вулканічний попід, котрий занецишує вози, не дає копати ровів та лисичих ям, а стрільний механізм гармат й рушниць вкриває до того, що вояк перед вистрілом мусить наперед обчистити механізм з попелу. Попід налязять в очі, й уста й черевки.

ПЕРШІ АМЕРИКАНСЬКІ ВАНТАЖНІ КОРАБЛІ ВІЗДІЯТ ДО ПОРТУ МАНІЛИ.

МАНІЛА. — Генерал МекАртур подав до відома, що американські сили просто довершили вже знищення японських сил на острові Корехідорі, що складалася з 6,000 вояків, та що перші вантажні кораблі заїхали безпечно до манильського заливу.

На Корехідорі начислено 4,215 ворожих трупів, що вважається доказом завзятого опору ворога. Каже одначе МекАртур, що не дивлячися на фанатизм японців, Корехідор узяли американці силами, два рази меншими від японських. За словами генерала, сотки японців були рознесені на шкяміття від вибухів бомб у печерах, котрих вони ховалися. Сотки з них загинули, пробуваючи втікати морем на човнах або нглав.

ШУКАЄТЕ ПРАЦІ? — Наперед погляньте на оголошення нових робіт у „Свободі“.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BYant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Подається число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	\$7.00	One year	\$7.00
На шість місяців	\$3.75	Six months	\$3.75
На три місяці	\$2.00	Three months	\$2.00
Число з суботи (в англійському частині):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	\$2.50	One year	\$2.50
На шість місяців	\$1.50	Six months	\$1.50

За оголошення редакції не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA" P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Нагробна промова для старої Польщі

Чорчилова промова в британському парламенті про конференцію в Ялті, на Криму, по суті не додає багато фактичних даних до того, що вже було досі відомо, головним чином з Бюлого Дому в Вашингтоні. Є це вислідом того, що заява з Бюлого Дому була довшою та подавала про конференцію в Криму більше фактів, ніж подібні заяви про попередні конференції.

Маємо в Чорчильовій промові запевнення закріпленої єдності трьох великих потуг світа. Маємо далі вражіння єдності думки щодо дальшого ведення війни й щодо порядкування світа по війні. В тому останньому згляді маємо вражіння однодушності щодо політики супроти Німеччини, супроти Франції, супроти малих держав. Між цими останніми маємо вражіння повної згоди трьох потуг щодо не найважливішої, але найбільш дражливої справи Польщі.

Цій справі Чорчил присвятив велику частину своєї промови. Обороняв він рішення кримської конференції передусім перед закидом, що воно йде не по лінії справедливості й слушності, але за волею сильних держав. Це старався доказувати, заявляючись самим за лінію Курзона як справедливе вирішення справи. В одному уступі він сказав досить загально й без дальшого пояснення, що він відважився зробити заяви в цій справі вчасі, коли велику міру згоди не висказали „інші дуже важні сторони". Та далі з цих сторін, причетних до справи східних границь Польщі, Чорчил згадував тільки з одного боку польську державу й поляків, з другого Росію й росіян. В одному місці, говорячи про цю нову Польщу, він ставив собі питання: „чи будуть поляки панамі в своїй хаті? Чи будуть вони вільні, як ми в Британії або в Злучених Державах або в Франції є вільні?" Цього питання щодо тих людей, котрих державну приналежність вирішено цим рішенням, він не ставив.

У дальшому уступі Чорчил забув зовсім за свій аргумент справедливості та обороняв кримське рішення щодо нового уряду для Польщі вимогами воєнної кампанії проти Німеччини. Мовляв, „росіяни, що виконують військові операції на велику скало проти серця Німеччини, мають право мати забезпечені комунікації своїх армій, забезпечені в той спосіб, що на їх тилах краєм буде правити уряд, що поступає згідно з потребами армій". Нарікання польського уряду в Лондоні на британський уряд Чорчил обернув проти лондонських поляків: мовляв, якби поляки були слухали поради британського уряду, вони нині могли би вертатися урядниками до рідного краю. З тих слів можна вичитати остаточне рішення Британії викинути лондонський уряд просто з чердаку в океан. Польським воїнам, вірним тому урядові, мається дати можливість стати британськими громадянами, і це має вспокоїти гризу совісті, якщоб така через те появилася. Чорчилова промова це була нагробна бесіда для Польщі, створеної по першій світовій війні.

„Маленький" додаток, але важенький

Надіслано нам з Дітройту дуже цікавий витінок з газети „Ді Дітройт Ньюз" з дня 22. лютого 1945. Є там поміщена кореспонденція, надіслана з пресового бюро газети, що його вона вдержує в Вашингтоні. Кореспондент, Джей Г. Гейден, пише в тій кореспонденції про Атлантійський Чартер і Кримську Конференцію, яка, як це загально пишуть, ніби потвердила те, що було в Атлантійській Чартері. А те потвердження, як кажуть, набрало особливої ваги тому, що це було потвердження не тільки збоку Англії та Америки, але й збоку Советів.

Так це представляли в газетах, такі виходили коментарі, що це тепер заявили отверто за принципи Атлантійського Чартеру не тільки Рузвельт і Чорчил, але й Сталін.

Та коли говоримо про Атлантійський Чартер, то звичайно прикладаємо найбільшу вагу до тої точки в тій Чартері, де в оригіналі президент Рузвельт та прем'єр Чорчил заявили за те, „щоби були привернені суверенні права та самоуправна тим, що їх цього силою позбавлено".

Ось ту фразу, підкреслює Г. Гейден, повторено теж і в Ялті, в часі нарад Кримської Конференції. Та що важніше: її поміщено в урядовій комунікаті „Трьох Потуг". Тільки, що зроблено це з „малою" зміною, з „малим" додатком. Ото додано при кінці вище наведеного цитату, ще такі слова: „збоку держав-агресорів".

Щож це означає?

Отже в оригіналі Атлантійського Чартеру було, що всім

Микола Чубатий.

Росія та війна з Японією

Вислід конференції на Кримі прийняла американська публічна опінія назавгал прихильно. Ціла низка поважних американських політичних діячів немов відрухово відгукнулася на висліди тої конференції притакуючи. Прихильно висказався навіть бувший президент Гувер, який у своїх політичних творах та в промовах мало не постійно ставився критично до адміністрації та не дуже вірив червоному союзникові Америки.

Доперва пізніше, і то під впливом образу сумної дійсності для держав середньої Європи з Польщею у провіді, стали появлятися побоювання, що властиво Сталін осягнув все, чого хотів. Далісся чути критичні голоси, та проте так є, що подавляюча більшість публічної американської опінії далі апробує умови на Кримі між Америкою, Британією та Советами.

Де причина такої поважної зміни в публічній опінії Америки? Немає сумніву, що причини тої зміни треба шукати у реалістичнім підході американського громадянства до теперішнього воєнного положення. Зокрема жорстоко наповняє американців війна з Японією, про яку говорять найкращі американські знавці, що вона ще потриває кілька літ. Надії це не дуже потішні, тому американська публічна опінія хапає кожну можливість, яка дає надію війну з Японією коротити та остаточно розгромити східно-азійських ворогів. Немає найменшого сумніву, що червона Росія моглаб дуже успішно допомогти викінчити Японію, однак велике питання

чи Росія схоче це зробити, чи вона уважає за свій інтерес знищити Японію.

Де причини советської неутральності супроти Японії?

Дотепер Америка, яка достарчала Росії на біліони всякого добра дорогою Ленд-лізу, даремно просила червоного союзника хотів дозволити з його східно-азійських побережних баз, зокрема з Владивостока, бомбардувати Японію. Досі Совети постійно заслонювалися тим, що мовляв, вони мають пакт про ненапад з Японією, отже мусять берегти стислої неутральності. Річ природна, що не пакт про ненапад є причиною їх мирних відносин з Японією, але щось друге, власні політичні комбінації. Совети мали теж пакт неагресії з Польщею, але без його виповідження окупували Західну Україну й Західну Білорусь та на спілку з нацистами перевели поділ Польщі. Отже не пакт ненападу є причиною, що Совети утримують мирні відносини з Японією, найлютішим ворогом Америки, але щось друге. Причиною неутральності Советів є напевно готувані плани їх азійської політики після осягнення своїх політичних цілей в Європі.

Саме в зв'язку з Кримською Конференцією появилася деяка надія, що Совети тим разом підуть з Америкою проти Японії. Оправдані ці надії, чи це тільки омана, покаже майбутність. Всеж таки саме ця надія стала головною причиною, що американська публічна опінія прихильно поставилася до постанов Кримської Конференції, дарма, що в них багато такого, що не підходить до традиційної свободоловної політики Америки. Тим проміняєм надії, що Совети в найближчій часі вступлять до війни проти Японії до сторони Америки, є дата конференції в Сан-Франциско, 25. квітня 1945. Саме день перед тою конференцією кінчаться чотири роки пакту про ненапад між Японією та Советами, заключеного на п'ять літ. Цей пакт постановляє, що кожна сторона, якщо не хоче даліше триматися тої умови, мусить її рік наперед виповістити. Коли не виповість рік наперед, то та умова самоочинно продовжується на нових п'ять літ.

Тим способом Совети, колиб хотіли бути дуже коректні та триматися заключених міжнародних умов, повинні найдалі 24. квітня б. р. виповісти Японії умову про ненапад. Виповівши цю умову Совети по році моглиб виповістити теж і війну Японії. Коли Совети до дня 24. квітня б. р. не виповідають Японії умови про ненапад, то ця умова автоматично продовжиться на нових п'ять літ. Коли Совети цю умову виповідають до дня 24. квіт-

ня, то можуть легально, хоч не мусять, вступити у війну проти Японії. Американська преса звернула голосну увагу на цей речиніє, який вибрав свідомо чи припадково, а де-хто виразно заповів, що на Кримській Конференції Совети постановили вступити до війни поруч Америки проти Японії.

Річ природна, що ось така можливість взяла відразу за серце американську публічну опінію. Бож хто з американців не хотів би, щоби ця проклята війна з Японією скінчилася можливо якнайшорше та з найменшими американськими, людськими жертвами? Все ближча сорочка ніж кафтан, каже українська пословиця. Так теж є і з американською публічною опінією. Певно, що вона співчуває в ім'я традиційної американської свободоловної політики і з долею балтійських держав, і з долею Польщі, і напевно теж і з долею українського народу. Одне попри всякий ідеалізм скоро покінчить війну з Японією це для Америки життєва konieczність. Коли справді Совети допомогли це зробити, то багато ідеалістів поставили цей реалістичний американський інтерес перед інтересом давніх європейських народів. Це природне!

Російська гра чи приязнь Союзників?

Отже тепер найважливішою є річ, чи Москва справді думає помагати Америці у війні проти Японії, чи це тільки новий блахман для скаутування прихильності американської опінії, щоби тим легше поневолили цілу середню Європу. Кожен видить, що тим потягненням положення Советів стало прямо знамените. Поперше Совети мають до 24. квітня майже вповні вільну руку в порядкуванні своїх європейських завойовань. Саме на той час припала формування того нового польського уряду, під омонієм комісії, установленої в Москві під проводом Молотова. Може й до того часу відбудеться ще й польське голосування, про яке мова у Кримській Декларації. Все це має статися в часі мабуть перед 24. квітня. А хто хотів би в тім критичнім часі дразнити Совети? В тім часі Совети сконсолідують своє панування в Румунії, Болгарії, Югославії, а може й дійдуть до Берліна та до Відня. Надія американців і англійців на вступлення Советів у війну проти Японії дає отже Советам незвичайно вигідне положення, бо оба другі партнери, Америка та Британія, мусять обходитися зі Советами як зі збитим яйцем.

Припустім тепер, що Совети виповідають Японії умову. Беручи легалістично, вони моглиб вступити у війну проти Японії аж за рік, бо по році до-

перва минає п'ятилітній термін японсько-советської угоди про ненапад. Таким робом Совети знов дістали рік такого упривілейованого становища, яке поможе їм по розбиттю Німеччини, що до того часу напевно станеться, теж і в Німеччині мати більший вплив, ніж їм належавсяб.

Тепер питання, чи остаточно вступлять Совети до війни проти Японії по стороні Америки. Здається, що Совети будуть ще довго отягуватися зі своїм рішенням. Доперва як вони своє панування в Європі добре уфундували, тоді візьмуться і за азійську політику. Тоді вони виставлять Америці та Британії новий бил за своє приступлення до війни проти Японії, а саме скомунізування Китаю. В Китаю Совети мають і свого Берута і свого Осубку-Моравського і свого Берлінга. Отже поставлять домагання конечної потреби установити в Китаю „приязний для Советів уряд", який стримував би японський напад на Росію, якби колись в далекій та мрачній будучності відродилася Японія по її розгромі по теперішній війні. Для подібної цілі Совети конечно потребувають тепер „приязного уряду" в Польщі, в Фінляндії, потребують балтійських держав і Західної України. Всього цього потребують вони до оборони проти розбитої та, як самі кажуть, на століття унезвладненої Німеччини. Тоді теж зачнется і властива російська політика в Азії.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конгресового Комітету зложили: Відділ 259 У. Н. Союзу з Шікаго, Іл., і його члени жертували: \$60. — відділ з каси \$10, і Олександра Олешко \$10, а по \$5: Іван По-буцький, Антін Партика, Василь Горинієць, Василь Гула, Андрій Оленець і Андрій Фома, а Ілія Куропась \$3. Крім того члени зложили ще \$7 на передплату Українського Квартальника.

Відділ 31. Союзу Українок з Дітройт, Міш., жертвував \$20 на 5 передплат Українського Квартальника для визначних американських журналістів. Михайло Чемний переслав \$25 як жертву від Сестрицтва Непорочного Зачаття Пр. Діви Марії з Дітройт, Міш., а \$5 від себе на Український Квартальник.

Члени від 275 У. Н. Союзу з Джерсі Сіті, Н. Дж., зложили \$5.25, а саме: М. Обуховський, М. Гречин і Ольга Гречин по \$1, а М. Курило, Марія Шамбель, Марія Коблянська й Текля Якимчук по 50 центів, та А. Підгурська 25 ц.

ВІД НЬОГО ДОБРУ МОЖЕШ НАВЧИТИСЯ...

Усім було доволі й усі були задоволені. Може бути мало тут значіння й те, що учитель сказав, що йому пора „до школи".

Публіка не відіждала, не прощалася, а просто зникла. Ні музики, ні циганів уже не було. Гостиниця представляла одну руїну: ні одної драперії, ні одного цілого дзеркала, навіть лямп-павук, що висіла під стелею, і ця лежала на долівці, розбита на дрязки, а кришталі її тріскали під ногами перетомленої прислуги. Вуйко сидів сам один посеред дині та пив квас. Він час від часу щось пригадував собі і дряпав ногами. Побіч нього стояв Рябика, що спішився до школи.

Ім подали рахунок, короткий: „гуртом писаний".

Рябика читав рахунок уважно та зажадав півтори тисячі зникли. З ним трохи сперечалися і зраховували суму: сімнадцять тисяч. Рябика глянув на рахунок і сказав, що це справедливо. Вуйко сказав коротко: „Плати", потім азав капелюх на голову та кинув на мене, щоби я йшов за ним.

Я на здивування мое побачив, що вуйко нічого не забув і що мені неможливо скритися перед ним. Взяв він мене зі собою, навіть двох слів не сказав до мене й ось тягне мене зі собою тай годі відірватися мені від нього. Що зі мною буде? Я вже і геть протвердівся. Я попросту боявся ли-

ше того страшного дикого звіра, з його неправдоподібною фантазією та жахливим розмахом. А тимчасом ми вже виходили: в передній кімнаті нас оточила маса льокаїв. Вуйко диктував: „по п'ятці" — і Рябика платив. Далі платили сторожам, поліцаєм, жандармам, що всі робили нам якусь службу. Всіх заспокоїли. Та все те коштувало суми, а тут усе ще, як оком глянути, в парку стояли візники. Їх була страшна сила, а всі вони також ждали на нас — ждали батька Іллі Теодосіича, „чи не хоче післати за чим їх милість".

Спиталися скільки їх і видали всім по три рублі, а ми з вуйком сіли до повозки. Рябика подав вуйкові портфель. Ілія Теодосіич виняв із портфеля сто рублів і подав Рябичі.

Той повертів банкомом і грубо сказав:

— Мало.

Вуйко накинув ще два банк-

ноти по двадцять п'ять рублів.

— І цього також замало — таж ніодного скандалу не було. Вуйко додав ще двадцять п'ять рублів, після чого учитель подав йому шапку та вклонився.

V.

Ми осталися оба віч-у-віч і мчалися назад до міста, а за нами з викриками та таракотом гнали що сили всі ті візники. Я не розумів, що вони хотіли, однак вуйко розумів. Це було обурююче: вони хотіли ще вирвати відступного й ось вони під покришкою віддавання особливої чести Іллі Теодосіичу виставляли його на посміховище.

Місто було перед носом — усе в чудовому ранішньому освітленні, в легкому димі з коминів, чути було легко дзвонити, що кликали до молитви.

Вправо та зліво до рогачки йшли будки. Вуйко зупинився біля крайньої з них, підійшов до липової барилки,

що стояла біля порога, та спитався:

— Мід?

— Мід?

— Скільки коштує барилка?

— У роздріб, на фунти продаємо.

— Продай гуртом: зрахуй, скільки коштує.

Не тямлю, сімнадцять чи вісімнадцять рублів він порахував.

Вуйко кинув гроші.

А наш хорівід надіхав.

— Любите мене, хлопці, мі-

ські візники?

— Якжеж... ми все до ваших послуг...

— Привязаність відчуваєте?

— Дуже присязані.

— Здаймай колеса!

— Ти не розумію.

— Скоріше, скоріше! — ко-

манує вуйко.

Хто скорше, людей з два-

цять, лізли під повозку, діста-

ли ключі та стали відкручу-

вати мутри.

— Добре, — каже вуйко —

тепер масти медом.

— Батечку!

— Масти!

— Таке добре... в рот так

і просься!

— Масти!

І вуйко вже не настоював більше, сів знову у повозку. Ми помчалися, а ті, скільки їх було, всі осталися із знятим колесами над медом, яким вони коліс певно не мастили, а понабрили собі або перепорали крамареві. Як там і не було, вони нас оставили, а ми опинилися в лязні. Тут я сподівався кінця життя мого, і ні живий ні мертвий сидів у мармуровій ванні, а вуйко розтягнувся на долівці, но не звичайно, а якось в апокаліптичній поставі. Вся велетенська маса його товстезного тіла опиралася на землі лише кінчиками пальців рук і ніг і так то його тіло дріжало під бризками холодної води, а він ревів здавленим ревом ведмедя, що вириває собі терня. Це тяглося з пів години, а він увесь час дріжав, наче дриглі

на розхитаному столі, аж, вкінці, нараз зірвався, попорсив квасу й ми зодяглися і поїхали до „француза".

Тут нас обох трохи підстригли, злегка завинули та причесади й ми пішки перейшли до міста — до крамниці.

У крамниці вуйко помолівся, глянув на всіх господарських оком і стояв при касі. В десятій годині вуйко став дуже нудитися, все ждав і вглядяв сусіда, щоби в трійку йти чай пити — в трійку беруть на цілий пятачок дешевше. Сусід не вийшов: помер наглою смертю.

Вуйко перехрестився та сказав:

— Всі померло.

Це його не збентежило, не заважаючи на те, що вони сорок літ разом ходили туди чай пити.

Ми прикликали сусіда з другого боку й не раз походили, цього-того відвідали, та все (Докінчення на стор. 4-тій).

Д-р Маргарет Мід

Як жити в світовому суспільстві?

ЗА КРАЩЕ ПОРОЗУМІННЯ.

Історія Злучених Держав виявляє довге стремління прибулих імігрантів перейти від старих, вузьких привязань до пізнання інших людей, до ширшого суспільства. Більшість людей прибуло сюди зі старших країн, де людина здебільшого була вірна тільки своїй громаді, привязана до свого села; де не тільки мова — в широкому розумінні слова — але навіть інша вимова деяких слів творила прірву поміж людьми. А звичитися жити в Злучених Державах значило признати нарівні з собою багато більше і то різних людей громадянами тої самої країни, відданими тим самим ідеям свободи і демократії. За минулих дві сотні літ певно більше людей забуло стару відданість до свого села, містечка — чи то в Європі, чи в Азії, чи в Латинській Америці, чи в Новій Англії — ніж колинебудь за цілу історію. Фактично американці мали найкращу в світі практику як відносини до людей просто як до людей, а не як до членів тої чи іншої національної, расової, чи релігійної, чи мовної групи, чи політичної партії.

Можна бачити людей — в Америці — які ворогували в Європі, але оселились тут по сусідству, знаючи, що зрештою вони мають багато спільного, однакову страву, розуміють мову один одного, чи мають подібні умови життя. Вони також їздять разом в автомобілях, працюють за одним фабричним станком, здибаються в крамницях, сидять в театрах поруч з нащадками народів, про яких ледви що знали їх предки, й імена яких ще й досі не можуть добре вимовляти. Акцент в мові мешканців півдня чи заходу скоро стирається в міру того, як люди вільно переїздяють з місця на місце по Злучених Державах. Одяг людини, чи рід праці яку виконує, не визначаються згорі, ані його національним походженням, ані релігією, ані місцем народження.

Що це є так, що це повинно бути так — навіть в більшій мірі — є важним не тільки для Америки, але для цілого світу. Кожного разу, коли бачимо як різні люди поводяться між собою як звичайні американські громадяни, чи то в черзі під час голосування, чи за пайковими книжками, чи машируючи разом до бою, чи доглядаючи на залізничних стаціях дітей одні одних, — в нас зростає віра, що це можливо не тільки в Америці, але також у світі. Коли бачимо, як народи різних рас, чи національностей добре порозуміваються, — можемо з більшою силою поборювати

Большевицькі махінації з антисемітизмом

Напасть Ізидора Шнайдера, в магазині „Совет Рощія Тулей“, на Вільяма Чемберліна за його книжку „Юкрейн, ей собмержда нейшен“, получене теж із закидом антисемітизму. Ось цей закид антисемітизму, звернений проти покійного отамана Симона Петлюри. Та він є лише зразком, яких то засобів хапаються большевики для застрашування не лише українців, але й людей, що з чистої гуманності стають в обороні винищуваного українського народу. Коли в 1939 році маленька Карпатська Україна проголосила незалежність, то в деяких американських щоденниках наспіди землі почали появлятися дивні напасти, що Карпатсько-Україна це підготовка до створення 40-мільйонної антисемітської держави. Тут кожний зміст міг пізнати большевицьку руку, бо це вони вживають таких огидних закидів, щоб в огидний спосіб, нікчемними очерненнями, затьмнити властиво боротьбу українського народу за незалежність та свободу.

Із наклепом антисемітизму серед українських мас треба нам одначе боротися. І то послідовно: І то не лише тому, що це неправда, але теж і тому, що українці чи громадяни українського роду будуть мати за завдання шукати в практиці налагодження співпраці з усіма елементами, інтересованими в існуванні українського народу. Отже, як кому-небудь большевики намагаються нагнати усіх єврей проти українського народу так, щоб він став ненавидимим за мнимий антисемітизм, то обов'язком чесних людей поширити це й отсю правду про Україну, що вона не була, не є і певно не буде антисемітською, поскільки буде мати право сама собою розпоряджуватися. Це велика праця і потребує теж належної підго-

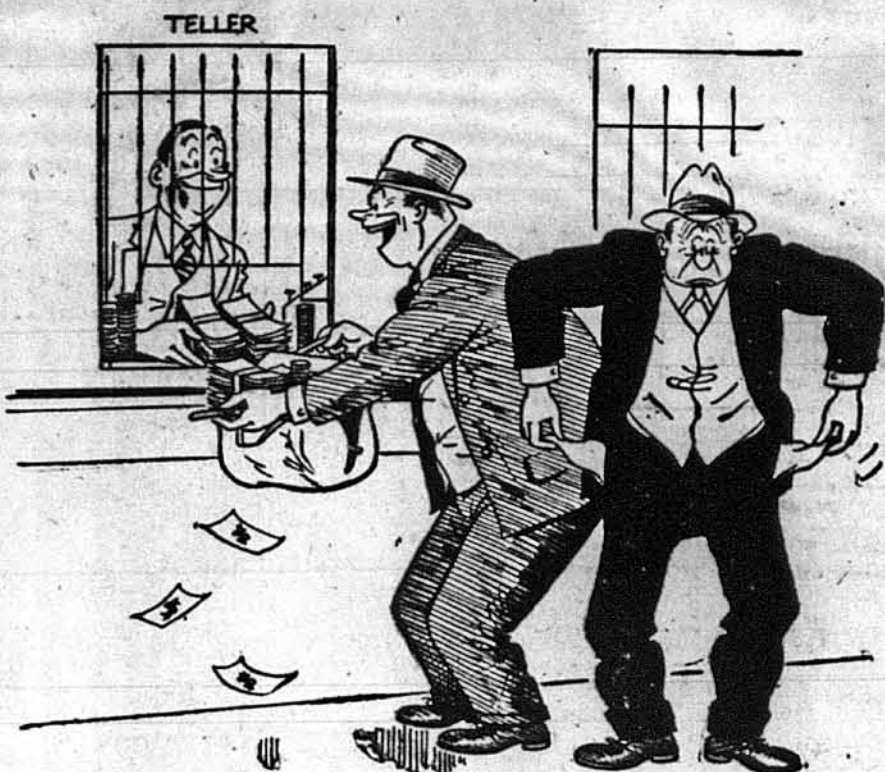
товни. Громадяни українського роду повинні бути самі освідомлені з цією справою, щоб мати зброю чи то в розмові, чи в писаннях, проти нового арсеналу большевицько-комуністичної зброї. Цю справу треба порушувати прилюдно на зібраннях та у пресі і належно її наслідувати. Повоєнний світ стане певно в обороні вимордуваних жидів в Європі, а нема сумніву, що большевики будуть пробувати серед замішання винищувати навіть цих українців, що втекли перед большевицькою помстою в західно-європейські краї. Для оправдання своїх злочинів вони будуть братись, як бувало, теж і за поширювання нових брехонь про антисемітизм тих, котрих будуть мордувати.

А як є з антисемітизмом Петлюри, про який згадує на початку, то про це говорив французький прокуратор, як судили Шварцбарда, між іншим, так:

„Ніколи Петлюра не був ворогом жидів. Оскільки він був головою уряду, його перший акт це відновлення закону про національну та персональну автономію меншин на Україні. Згідно з цим законом, вони можуть накладати спеціальні податки на свій нарід і разом з тим приймати участь в загальному оподаткованню країни. Отже важко уявити собі більше високий і соціальний погляд; важко уявити собі людину більше прихильну до подяків та жидів, ніж був Петлюра... Він мав широту поглядів і політичний розум, говорив про програми у своїх виступах: „Погром — каже він — це злочинство проти людськості. Але вони є також значною політичною помилкою.“ Який же принцип його політики? — Незалежність України. Отже, щоб утворити незалежну Україну, щоб утворити незалежну державу, треба об'єднати дві великі частини населення цього краю, українців та жидів. В якому страшному стані анархії була нещасна Україна, де в той час були дві білі армії, далі Червона Армія і Українська Армія, треба звернути увагу, що місто Київ переходило 15 чи 16 разів з рук до рук на протязі дуже короткого часу. Вбивали когось? Та всіх, хто був заможний, чи православні, чи католики, чи жиди. Їх грабили, бо армії не мали регулярного постачання, бо розбиті армії проходили і грабували все, що попадалося, бо їм було байдуже, чи перекочані, раси та віри тих, з кого вони здирали добуток... З цього всього випливає, що що я можу сказати Шварцбардові: Ви не можете зробити жадного закиду Петлюрі. Ви не можете йому закинути щонебудь у минулому“.

Коли наводимо ось ті вимки з промови прокуратора то пригадуємо, що вона була виголошена в 1927 році, коли вже звісне було менше більше все, що діялося в Україні і яку роль грали большевицькі війська серед боротьби проти українського народу. Прокуратор натякав на це і перейшовши об'єктивно цю історію, він

That All Gone Feeling BY FABER

For some folks it will come in a few years — as they watch their wiser friends collect when their War Bonds come due.

Don't be one of the boys who're going to feel like kicking themselves...don't give in to that urge to spend now. Hang on to those War Bonds till they're fully matured.

If you cash your Bonds in now you're taking fighting dollars away from Uncle Sam just when he needs them most. You're throwing away the best investment in the world

— and a chance to have things you've always wanted. And you get a mighty poor break when you buy things at a time when goods are inferior in quality and prices are high.

So, instead of looking forward to „That All Gone Feeling“ get set for the thrill of a lifetime—the time when you can march proudly down to the bank and get your full four dollars for every three you've loaned your country.

Meanwhile, keep on buying War Bonds!

KEEP FAITH WITH OUR FIGHTERS BUY WAR BONDS FOR KEEPS

додав такі знаменні слова: „Бачите, Шварцбарде, фальшувати історію для оправдання себе від злочинства, завжди буває небезпечно. Правда вийде на денне світло, не дивлячись на зусилля такого комедіянта, як ви“.

Ось знаменні слова про безупинне фальшовання історії большевиками треба теж пригадати й нашим читачам, бо й фальшувати большевики теж не перестали відповідно до своєї потреби. Вони вміють відгребати наклепи чи очернення антисемітизму проти українського патріота, а зате добре вміють сховати факти насаджування ними людодства в Україні.

ЖАРТИ

Королівський смак.

Американська акторка Лілі Лентрі, коли була на вершці своєї молодості, перебувала в Лондоні. Саме тоді якийсь африканський король прибув до Лондону в гості і вони обидва були запрошені на якийсь обід. Африканський король розмовляв з акторкою вчасі, коли попросили засідати до столів. Він чепно вклонився акторці і подав їй руку, щоб запровадити до стола. Але вчасі обіду якийсь не звертав на неї уваги. Аж по якійсь часі король встав, поклонився акторці і сказав таку промову: „Пані! Колиб так Бог був сотворив Вас чорною і товстою, то я не був би вслі опертис на Вашій красі“.

Далека країна для життя.

Моряки, які перебувають до рогу через океан і дистантяться

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. ДЖ.

УКРАЇНСКА ГР. КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКОВ
СВ. ПЕТРА Й ПАВЛА

РІЧНИЙ ПЕРЕДЗАПУСТНИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 3. БЕРЕЗНЯ (MARCH 3, 1945)

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ,

181-183 FLEET STREET, JERSEY CITY, N. J.

Орхестра п. П. Сінгура.

Початок у годині 7. ввечір.

Вступ 60 центів.

Просимо всіх парохів і громадян взяти численну участь у цій імпрезі.
Комітет.

Ви певно радіб знати дещо більше про наше життя в Америці, про свою власну працю, про свої власні мрії, бажання і змагання. А теж і про те, якими думками живуть Ваші діти. Коли так, то пам'ятайте, що про те все є дуже цікавий матеріал у книжці:

ЮВІЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ

виданий з нагоди

П'ЯТДЕСЯТЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ У. Н. СОЮЗУ.

Запросіть і ви того Гостя до своєї хати, бо в його товаристві розвіється не одна чорна хмара, що залягла в нашу душу! Той Гість додасть вам своїм словом віри в наші власні сили! Він звеселить вас і приведе до рівноваги, коли ви в сумніві й смутку. А приймаючи його в свою хату пам'ятайте, що ним виявляєте теж і те, що й ви є з цілим нашим народом співробітником при розбудові нашого народного й церковного життя, що й ваша хата, це культурна хата свідомої, української родини, що дорожить своїм рідним і своєю українською книжкою, так гарно виданою не для кого іншого, а для нас, для — нашої хати.

Ціна за Альманах, що має понад 300 сторін друку: \$2.50.

Замовляйте, пишучи на таку адресу:

СВОБОДА

81-83 GRAND STREET, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗАВВАГА: Хто замовить з Альманахом ще й Промішину Книгу У. Н. Союзу, дістане обидві книжки за \$3.00.

Замовлення з Канади треба платити американською валютою.

AMERICAN HEROES

by JULIAN OLLENDORFF

When a tanker rammed the SS Uruguay with 4700 troops aboard, Chief Officer Pardoe dropped into the pitch black flooded depths of his vessel and yanked trapped and injured men from certain death. Disregarding all danger, he directed the construction of a temporary bulkhead that enabled the ship to make port. Chief Officer Pardoe wears a Merchant Marine Distinguished Service Medal for his bravery. Buy War Bonds to back the men who ferry our troops to battlefronts. U. S. Treasury Department

В ЧАСІ

ШЕВЧЕНКІВСЬКИХ СВЯТ

ПРИДАЄТЬСЯ ДЛЯ ПРОМОВ

ЧИ ВІДЧИТІВ

про Т. Шевченка книжечка

а-ра Л. МИШУГИ

ШЕВЧЕНКО

-- і --

ЖІНКА

На тлі жіночих Шевченкових

постатей змальовано в книжці

велич душі України, його

пориви до волі та протест

проти гнету і насильства.

Ціна 50 центів.

Замовляйте:

"СВОБОДА"

P. O. Box 346,

JERSEY CITY, N. J.

УВАГА! НЬО ЙОРК І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

СТАРАННЯМ ХОРУ СВ. ВОЛОДИМИРА
при Укр. Прав. Церкві в Нью Йорку

„ВЕЧІРОК СМІХУ З ВИСТАВАМИ“

В НЕДІЛЮ, 4. БЕРЕЗНЯ (MARCH 4, 1945)

в ГАЛІ УКР. ПРАВОСЛ. ГРОМАДИ

334-336 1st 14-та вулиця Нью Йорк, Н. Й.

Початок точно в годині 6-тій ввечір

Вступ: 50 ц. По виставах БАЛЬ при музиці.

За гарний і веселий вечірок ручить — Комітет.

